ئابدۇراخمان قاھار ئەسەرلىرى

4

ئىلى دولقۇنلىرى

(2)

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

I5
I247.5
17=2
:9

ئابدۇراخمان قاھار ئەسەرلىرى

4

ئىلى دولقۇنلىرى

(رومان)

2 - قىسىم

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى

图书在版编目(CIP)数据

滔滔的伊梨河：维吾尔文/阿不都热合曼·卡哈尔著
2版. 乌鲁木齐:新疆人民出版社,2000
ISBN 7－228－00421－3

Ⅰ. 滔… Ⅱ. 阿… Ⅲ. 长篇小说一中国一当代一 维吾尔语
(中国少数民族语言) Ⅳ,1247.5

中国版本图书馆 CIP 数据核字(2000)第 00952 号

滔滔的伊梨河（2）（维吾尔文）

（长篇小说）

阿不都热合曼.卡哈尔 著

新 疆 人 民 出 版 社 出 版
（乌鲁木齐市解放南路 348 号）
新疆新华书店发行
乌鲁木齐市第十四中印刷厂印刷
850×1168 毫米 32 开本 15.875 印张 4 插页
2000 年 1 月第 2 版 2000 年 1 月第 3 次印刷
印数：1－3000

ISBN7—228－00421－3/I·142（民文） 定价:19.80 元

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئابدۇرۇسۇل ئۆمەر
مەسئۇل كوررېكتورى: ئاسىيە ئەخمەت
مۇقاۋىسىنى لايىھىلىگۈچى: رىزۋان تۇردى

ئىلى دولقۇنلىرى (2)

(رومان)

ئابدۇراخمان قاھار

*

شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى نەشر قىلدى
(ئۈرۈمچى شەھىرى جەنۇبىي ئازادلىق يولى №348)
شىنجاڭ شىنخۇا كىتابخانىسىدىن تارقىتىلدى
ئۈرۈمچى شەھەرلىك 14-ئوتتۇرا مەكتەپ باسما زاۋۇتىدا بېسىلدى
فورماتى: 850×1168 مىللىمېتىر 1/32
باسما تاۋىقى: 15.875 قىستۇرما ۋارىقى: 4
2000 - يىل 1 - ئاي 2 - نەشرى
2000 - يىل 1 - ئاي 3 - بېسىلىشى
تىراژى: 1—3000
ISBN7—228—00421—3/I・142
باھاسى: 19.80 يۈەن

مۇندەرىجە

بىرىنچى باب 1
ئىككىنچى باب 20
ئۈچىنچى باب 43
تۆتىنچى باب 79
بەشىنچى باب 103
ئالتىنچى باب 132
يەتتىنچى باب 159
سەككىزىنچى باب 183
توققۇزىنچى باب 209
ئونىنچى باب 237
ئون بىرىنچى باب 253
ئون ئىككىنچى باب 276
ئون ئۈچىنچى باب 310
ئون تۆتىنچى باب 340
ئون بەشىنچى باب 364
ئون ئالتىنچى باب 392
ئون يەتتىنچى باب 408
ئون سەككىزىنچى باب 433
ئون توققۇزىنچى باب 466
يىگىرمىنچى باب 488

此为试读，需要完整PDF请访问： www.ertongbook.com

بىرىنچى باب

ھەيۋەتلىك تاغلار ئارىسى ، شىپقاپ كېلىۋاتقان دۈشمەن ئالدىدا پولك كوماندىرى نىزامىدىن ئالدىدا تاق تۇرغان ئەنۋەرگە بۇيرۇق قىلدى :

— سېنىڭ بىرىنچى ۋەزىپەڭ ، ئۆز باتالىيونىڭنى باشلاپ ، كۆك سالادىن ئايلىنىپ ئۆتۈپ ، سايرام بويىغا چۈشۈش ۋە سايرام بويىغا چۈشىدىغان ئېغىزدىن چېكىنگەن دۈشمەنگە توسۇپ زەربە بېرىش ، ئىككىنچى ۋەزىپەڭ ، شۇ ئەتراپنى تىنچلاندۇرۇش ۋە سايرام بويىدىكى ياغاچ ئۆيلەرنى دۈشمەندىن تازىلاش ، قانداق ، چۈشەندىڭمۇ ، يەنە ئىزاھلايمۇ ؟

— تولۇق چۈشەندىم ، يولداش پولكوۋنىك !

— قايت !

نىزامىدىننىڭ ئىشەنچ ۋە قەتئىيلىك بىلەن ئېيتقان سۆزلىرى ئەنۋەرنى تېخىمۇ سەگەكلەشتۈرۈپ ، ئۇنى جىددىيراق ھەرىكەت قىلىش تۈيغۇسىغا ئېلىپ كەلدى ـ دە ، ئۇ باتالىيونىنى باشلاپ ، كۆك سالا سېيى ئىچىگە ئوقتەك كىرىپ كەتتى . دۈشمەن باتالىيوننىڭ بۇياققا قىلغان يۈرۈشىنى تۇيماسلىقى ۋە باتالىيون بەلگىلىگەن ئورۇنغا تېز يېتىشۋېلىشى كېرەك ئىدى . شۇڭا ، تاراسلاپ كېتىپ بارغان ئاتلارنىڭ ئايىغى چىملىق يەرلەرگە ، يېڭىدىن كۆكەرگەن كۆكاتلار ئۈستىگە تاشلاندى . قىسىم پەم بىلەن شۇنداق ئالدىراش كېتىپ بارسىمۇ ، تەبىئەت مەنزىرىسى جەڭچىلەرنىڭ گۈزەللىك تۇيغۇلىرىنى ئويغىتىپ ، ئۇلارنىڭ كۆزلىرىنى ئۆزىگە جەلپ قىلاتتى . كۈنگەي يەرلەرنىڭ قارلىرى

پۈتۈنلەي ئېرىپ، ئاستىدىن ھاياتلىق — كۈن نۇرىغا تەشنالىق يېتىپ كۆتۈرۈلگەن ئوت - چۆپلەر، سايىنىڭ ئىككى يېقىدىكى ئاسمانغا بويسۇنغان مەغرۇر قارىغايلار، تاغ ئۈستىدىن چۈشۈۋاتقان ئاق لېنتىدەك ئويناق شارقىراتمىلار، كۆزلەرنى چاقنىتىپ، تاشتىن - تاشقا ئۆرۈلۈپ سايدا ئېقىۋاتقان سۇلار — مانا بۇلارنىڭ ھەممىسى كىشىلەرنىڭ يۈرەك ئارزۇلىرىنى دەممۇدەم دولقۇنلىتاتتى... جەڭچىلەرنىڭ كۆزلىرى مۇشۇ سېھىرلىك تەبىئەتتە بولسىمۇ، كۆڭۈللىرى مەنزىلدە ئىدى.

نىزامىدىن ئۈچباتالىيوننى جىرالار، قاپتاللار باغرىغا تارقىتىپ شىپقاپ كېلىۋاتقان دۈشمەننىڭ ئالدىنى توسۇپ زەربە بېرىشكە - ئۆرلەشكە بۇيرۇق بەردى. جەڭچىلەر بىر تۈپ قارىغاي ياكى بىرەر پارچە تاش يېنىغا يېتىۋېلىشنى ئويلايتتى، يېتىۋالاتتى، بىراق توختىماي ئۆرلەيتتى. تىك ماڭاتتى، ئۆمىلەيتتى، يەر بېغىرلايتتى... دۈشمەن ئوقلىرى ئۈچۈپ كېلەتتى، توپلىرى پارتلاپ تۇراتتى.

نىزامىدىننىڭباتالىيون ۋە روتا كوماندىرلىرىغا بەرگەن بۇيرۇقى جەڭچىلەرگە يەتكۈزۈلۈپ تۇراتتى:

— ئىككى ياندىكى قىسىملار شىددەت بىلەن ئالغا بېسىڭلار!...

— مەركىزىي قىسىم ئالدىرىماي ئۆرلەڭلار!...

تاغ ئۈستىگە جايلاشقان گومىنداڭ قىسىملىرىنىڭ زەمبىرەكلىرى توختىماي ئېتىلاتتى، چۈشۈۋاتقان توپلار دەھشەتلىك پارتلاپ تاغلارنى تىترىتەتتى. قارىغايلار، تاغ تېرەكلىرى، قېيىنلار قاراسلاپ سۇناتتى، ھەتتا بەل ئوتتۇرىسىدىن، تۈۋىدىن، ئۈچىدىن چورتلا كېسىپ تاشلىناتتى، بەزىلىرى يىلتىزلىرى بىلەن قومۇرۇلۇپ بىرنەچچە مېتىر يىراقلىققا ئۇچۇپ چۈشەتتى.

بۇيرۇق ئوخشاشلا جاراڭلاپ تۇراتتى:

— ئىككى ياندىكى قىسىملار شىددەت بىلەن ئالغا!

— مەركىزىي قىسىم ئالدىرىماي ...

دۈشمەن كۆزى پۈتۈن تاغلار باغرىنىڭ لۆمۈلدەپ كەتكەنلىكىنى كۆردى: بۇ چاغدا ئۇ ئۈچ تەرەپتىن قورشىلىپ بولغانىدى.

شۇ چاغقىچە پەقەت ئاتماي ئۆرلىگەن قىسىمنىڭ مەرگەنلىرى مانا ئەمدىلا گومىنداڭ زەمبىرەكچىلىرىنى چەنلەشكە باشلىدى. ئۇلار زەمبىرەكلىرىنى تېز - تېز يۆتكەيتتى. زەمبىرەكلەر شۇنداق تېز يۆتكىلىۋاتقان چاغدا، ئەنۋەر ئۆز باتالىيونىنى باشلاپ كۆك سالانى ئايلىنىپ سايرام بويىغا چۈشتى. سايرام بويىدىكى ياغاچ ئۆيلەردە گومىنداڭ قىسىملىرىنىڭ پەقەت ئارقا سەپ خىزمەتچىلىرىلا بار ئىدى. ئۇلار شىددەت بىلەن يېتىپ كەلگەن قوشۇنغا قارشىلىق قىلىشقا جۈرئەت قىلالمىدى. ئەشكەلەرنى ئېچىپ بېرىپ، قولۇلىرىنى كۆتۈرۈپ تۇرۇشتى.

ئەنۋەرباتالىيونىنى سايرام بويىغا چۈشىدىغان تاغ باغرى ئەتراپىغا يوشۇرۇپ، پايلاپ ياتتى.

ئوق ئاۋازلىرى، گۈمبۈرلەشلەر ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

— يولداش كوماندىر، — دېدى ئۆمىلەپ يېتىپ كەلگەن باتىرغازى، — بىز كەينىدىن ھۇجۇم قىلساق، ئاسان يېڭىلمەمدۇ؟

— بولمايدۇ!

— ئۇ چاغدا دۈشمەن قارا باسقاندەك قورقۇپ، تەمتىرەپ، قاياققا ئېتىشنى بىلمەي، قول كۆتۈرەتتى - دە.

— بولمايدۇ!

دۈشمەن بىلەن ئېلىشىپ تۇرمىسا، ئىچى تىتىلداپ تۇرىدىغان باتىرغازى يەنە ئېغىز ئاچتى:

— ئۇ ياقتا چىقىم كۆپ بولىدىغان بولدى - دە ...

— بولمايدۇ! — ئەنۋەرنىڭ چوقۇر يۈزى جىددىي تۈس ئالدى، — پولكوۋنىك بۇنى ئويلىمىدى دەمسەن، سەن دېگەن

دەك قىلىساق بولاتتى، بىراق بىز ھۇجۇم قىلىساق، دۈشمەن پىتىراپ كېتىدۇ، تاغ ئىچى ئۇلارنىڭ نورغۇنلىرىنى يوشۇرۇپ قالىدۇ؛ بۇ تەرەپ ھازىر ئوچۇق، ئاڭلاۋاتامسەن، زەمبىرەك ئاۋازلىرى بارغانسېرى يېقىنلاۋاتىدۇ، ئۇلار چېكىنىپ ھازىر ئالدىمىزغا چۈشىدۇ، زايە قىلماي قىرىپ تاشلايمىز.

ئەنۋەر مۇھاپىزەتچىسىگە ئېيتتى:

ـــ ئۆيلەرنى تەكشۈرۈپ تەييار قىلىڭلار، پولك بەلكى مۇشۇ يەرگە جايلىشىشى مۇمكىن، مۇشۇ يەردە ھاردۇق ئالارمىز، تاماقلىنارمىز.

ئېتىشىشلار بارغانسېرى يېقىنلاپ كەلمەكتە، پايلاپ ياتقانلارمۇ جىددىيلەشمەكتە ئىدى.

جەڭچىلەر غۇلجا ئازاد بولغاندىن كېيىن، ھازىرغىچە بىرەر ئۇرۇشنى باشتىن كەچۈرگىنى يوق، شۇڭا ئۇرۇشنى بەك سېغىنغان، ئۆزلىرىنىڭ تىلى بىلەن ئېيتقاندا، تونۇگۈندىن باشلاپ زېرىكىشتىن قۇتۇلغانىدى.

زەمبىرەك ئاۋازلىرى ئاللىقاچان ئۆچكەن بولۇپ، مىلتىق، پىلىموت ئاۋازلىرىلا پايلاپ ياتقانلارنىڭ قۇلاق تۈۋىدە ئاڭلىنىشقا باشلىدى. چېكىنىۋاتقانلار ئەنە كېلىۋاتىدۇ... كېلىپ قالدى...

بىردىنلا قىقاس - چۇقان كۆتۈرۈلۈپ كەتتى، ھېلىراقتا گۈمبۈرلەشلەر تاغلارنى تىترەتكەن بولسا، ئەمدىلىكتە كۈچلۈك قىقاس - چۇقانلار، جاراڭلىق ھۇررا سادالىرى يەر - كۆكنى ـــ سايرام بويىنى لەرزىگە كەلتۈردى. ئەنە، چېكىنگەن گومىنداڭ قىسىملىرى ئۆلە - تىرىلىشىگە باقماي، ئېغىزدىن پاتماي چىقىپ كېلىشكە باشلىدى. باتاليون كوماندىرى ئەنۋەرنىڭ تاپانچىسىدىن ئۈزۈلگەن بىر پاي ئوق ئاسمانغا چىقىپ چاراسلاپ ياندى. بۇ ئېتىشقا بېرىلگەن بۇيرۇق ئىدى.

ـــ ئېتىڭلار!...

ـــ قىرىپ تاشلاڭلار!...

بارماقلار ھەربكەتكە كەلدى ، كۈرچۈكلار بىسىلدى . خۇددى ئېگىزلىكتىن تاش ـ داڭگال دومىلاتقاندەك قىچىپ كېلىۋاتقانلار توختاۋسىز ئىتىلىۋاتقان ئوقلار ئىچىدە تاغ ئاغزىدىن پەسكە دومىلاپ چۈشمەكتە ئىدى .

ـــ ئا ـــ ھاي !... دەپ ۋارقىراشاتتى پىلىموتچىلار ، ـــ ئۆلۈكتىن غارام ياسايدىغان بولدۇق !...

قىرىش تاكى گومىنداڭ قىسىملىرى قورالىرىنى تاشلاپ ، تىترىگەن قوللىرىنى كۆتۈرگۈچە داۋام قىلدى . گويا قايناۋاتقان قازانغا سوغۇق سۇ قۇيغاندەك ئىتىشىش بىراقلا توختىدى . شۇنىڭدىن كېيىن ، قىسىمنىڭ شەپقەت ھەمشىرىلىرى ئۇچۇن ئەڭ ئېغىر ئىش باشلاندى . ئۇلار ئەسىرگە چۈشكەنلەرنىڭ يارىلىرىنى تېڭىشقا باشلىدى .

بىر ۋىزۋود جەڭچى بەش يۈزدىن ئوشۇق ئەسىرنى ئالدىغا سېلىپ ، كەڭ سايغا ئېلىپ ماڭغاندىن كېيىن ، ھەمشىرە قىزلار بىر ـ بىرىنى قوغلىشىپ سايرام ياقىسىغا چۈشتى . خۇددى ئاسماننى يەرگە كۆچۈرۈپ قويغاندەك ئاجايىپ چىرايلىق كۆپكۆك سايرام ، ئۇنىڭ دولقۇنلىرى قىرغاقلارغا يېنىك ئۇرۇلاتتى ـ دە ، قايتىپ كېتەتتى . بىرىنىڭ كەينىدىن بىرى كېلىۋاتقان ئۇششاق دولقۇنلارنىڭ گىرۋەككە ئۇرۇلۇشى شۇنچىلىك يېقىملىق ۋە كۆركەم ئىدىكى ، قىزلارنىڭ مەيلىنى ئۆزىگە تېزلا تارتىۋالدى ، قەيەرلەردىدۇ ، خۇددى مۇشۇ دولقۇنلار ساداسىغا تەڭكەش قىلىنىۋاتقاندەك شارقىراتمىلارنىڭ بىر خىل رىتىملىك ئاۋازلىرى ئاڭلىنىشقا باشلىدى . قىزلار ئۇ يەر ـ بۇ يەرلىرىنى ئاق كۆپۈكلەر قاپلىغان كۆپكۆك سايرامغا ، يىراقلاردا ئاقىرىپ تۇرغان ھەيۋەتلىك تاغلارغا ، قارامتۇل ـ توق يېشىل قارىغايلىق قاپتاللارغا زوقلىنىپ قاراپ ، ھېسسىياتلىرى قوزغىلىپ كەتكەنىدى ۋە دولقۇن كۆچىدە سىلىقلىنىپ كەتكەن كۆل گىرۋىكىدىكى تاشلارنى دەسسەپ قوللىرىنى سۇغا تىقتى . يېنىك تەۋرىنىپ كەل-

گەن دولقۇن ، ئۇلارنىڭ پۇتلىرىنى ئوشۇقىغىچە ھۆل قىلىۋەتتى . قىزلار ئەندىكىپ كەتتىيۇ ، لېكىن ھۇزۇر ھېس قىلىشتى .

ئۇلار ياغلىقلىرىنى يۇيۇشۇپ ، نېمىدۇر ، بىرنېمە كەملىك قىلىۋاتقاندەك نازلىق ۋە شوخلۇق بىلەن بىر - بىرىگە سۇ چېچىشتى ، قى - چۇ قىلىشتى...

قىزلارنىڭ بىرسى يېنىدىكى ھەجەر ئىسىملىك قىزغا رەيھاننىڭ ئاق ياغلىقىنى شەرەت قىلىپ :

— رەيھان ، سېنىڭ چىرايلىق ياغلىقلىرىڭ كۆرۈنمەيدىغۇ ، — دېدى مەنىلىك كۈلۈپ .

رەيھان بىرنېمە دەي دېگۈچە ھەجەر :

— چىرايلىق ياغلىق تۇرامدۇ بۇنىڭدا ، توقۇغانلىرىنى ئۇدۇللۇق بېرىپ بولىدۇ - دە ، — دېدى .

— كىمگە بېرىپ بولاتتىم ؟

— ئىگىسىگىچۇ...

مەن سىلەردەك كۈچۈك چىش چىقىرىپ ياغلىق توقۇيالمىسام... نەدىكى گەپلەرنى قىلىپ...

رەيھان ئەندىككەندەك قىلغان بىلەن ، شۇنداق گەپلەرنىڭ داۋاملىشىشىنى خالايتتى :

— ئۇنداقتا سىلەر قولۇڭلاردىكى ياغلىقلارنى بىرسىگە بېرىش ئۈچۈن توقۇپسىلەركەن - دە ، — دېدى ئۇ .

— ئەلۋەتتە ، — دېدى بايىقى قىز ئوچۇق كۆڭۈللۈك بىلەن ، — بىراق بېرىدىغان ئادىمىمىز يوق ، قولىمىزدا تۇرۇپتۇ .

— شۇنىڭ ئۈچۈن تۇتۇۋەتتۇق دېگىنە...

قىزلار دۇنياسىمۇ قىزىق : ئادەتتە يىگىتلەر بىلەن بىللە تۇرغاندا ، چاقچاق قىلىنسا ياكى ئىشق - مۇھەببەتكە دائىر گەپلەر بولسا ، قىزىرىپ يەرگە قارايدۇ . ئەمما ، كۆڭلىدە يەنە

此为试读，需要完整PDF请访问：www.ertongbook.com

شۇنداق سۆزلەرنىڭ قىلىنىشىنى كۈتىدۇ، ئاڭلىغۇسى كېلىدۇ. يەنە شۇنداق سۆز ـ چاقچاقلار قىلىنسا، «ۋىيەي» دەپ قاچىدۇ، ئارزۇسىنى، مەيلىنى، ھېسسىياتىنى يوشۇرىدۇ. ئاغزىدىن چىقارمىغان بىلەن مۇھەببەتكە بېرىلىشى يىگىتلەردىن كۈچلۈكرەك بولىدۇ. ئەمما، ئاغزىدا شۇنداق ئىشلارغا ئۆچلۈك قىلىدۇ، «سەت»، «تېتىقسىز» دەيدۇ. يىگىتلەرگە باشقا قىزلاردىن خەت ـ خالتا، ياغلىق كەلسە، ئىچى تارلىق قىلىدۇ، راستىنى ئېيتقاندا چىدىمايدۇ. قىزىق يېرى شۇكى، ھېلىقى قىزىرىپ يەرگە قارىغان گەپلەردىن نەچچە ھەسسە ئېغىر گەپلەرنى يىگىتلەر يوق يەردە بەخۇدۇك قىلىشىدۇ. «سەت» نى ئۇنتۇپ قالىدۇ.

× × ×

مانا، ئۇلارنىڭ ئۆزئارا گەپلىرىگە قۇلاق سېلىڭلارچۇ:

— بىزنىڭ يىگىتلىرىمىزنىڭ بېشىنىچۇ، شەھەردىكى نايناقلار قايدۇرۇپ بولدى.

— تېخى ئىككى ماڭدام ماڭماي تورۇپلا خەت ـ خالتىلىرى، ياغلىقلىرى كەلگىنى تۇردى ئۇ قىلىنلارنىڭ!

— ياندىكى كاسىپنىڭ قەدىرى يوق، دېگەندەك، بۇ نېمىلەرگە شۇلارلا ئوت كۆرۈنىدۇ.

— بولدى ھەجەر، يوشۇرما، ئاخشام سۇنىڭ ياقىسىدا ئولتۇرۇپ، ئىلياس بىلەن پىچىرلىشىۋاتاتتىڭغۇ، — دېدى رەيھان قول ياغلىقنى ئېچىپ ـ سىلكىپ شامالدىتىپ.

قىزلارنىڭ بىرسى گەپ قىستۇردى:

— تېخى ياغلىق بېرىدىغان ھالغا كەلمەپتۇ ـ دە...

ھەممىسى قاقاقلاپ كۈلۈپ كەتتى، مۇنداق قاتتىق كۈلگەن چاغلاردا رەيھاننىڭ ئوڭ چېكىسىدىكى تاتۇقى بىلىنمەي قالاتتى.

— ۋاي... جان، — دەپ يۈزىنى ئۆردى ھەجەر، — ئۇ ئىلياس دېگىننىڭ كەچكىچە ئۇرۇشىنىڭلا گېپىنى قىلىدىكەن. دۇنيادا باشقا گەپ قۇرۇپ كەتكەندەك.

قىزلار يەنە كۈلۈشتى.

— دۇنياغا كىشى ئۇرۇش قىلغىلىلا كەلمەيدۇ، باشقا ئىشقىمۇ كېلىدۇ دېسەڭ بولمامدۇ؟

— ئۇنداق دېسەم، ئۇ تۇرقىدا ئورنىدىن تۇرۇپ كېتىپ قالار ئىدى، ئاران يېنىمدا ئولتۇرغۇزغاندا...

قىزلار تېخىمۇ قاتتىق كۈلدى.

قىزلار گۈزەل سايرام ياقىسىدا تۇرۇشۇپ، كۈلكىلىك ھەم ئازابلىق گەپلەرنى قىلىشىۋاتقاندا، ئۇلارنى تاماققا چاقىرىپ بىر-سى قولىنى پۇلاڭلاتتى.

× × ×

كۈن تاغ كەينىگە ئۆتۈپ كەتتى.

سايرام بويى تەبىئەتنىڭ كۈن ئولتۇرۇش ئالدىدىكى گۈزەل-لىكىگە چۆمۈلدى. تاغ شاماللىرى دەل - دەرەخ ۋە يېڭىدىن كۆكىرىپ چىققان ئوت - چۆپلەرنىڭ سۈس پۇراقلىرىنى دىماغقا ئۇراتتى. قىزغۇچ - ھال رەڭگە كىرگەن بۇلۇتلارنىڭ گىرۋەك-لىرى كۆزلەرنى قاماشتۇرۇپ ئادەمدە ئاجايىپ نازۇك، يېقىملىق تۇيغۇلارنى ئويغىتاتتى. شارقىراتمىلارنىڭ ئاۋازلىرىمۇ بارغان-سېرى ئاشكارا ئاڭلىناتتى. بۇ گۈزەل كۆرۈنۈشلەر، ئېسىل پۇراقلار، نازۇك ئاۋازلار جەڭچىلەر خاتىرىسىدىن ھېلىلا بولۇپ ئۆتكەن قانلىق ئۇرۇشلارنى ئۇنتۇلدۇراتتى.

جەڭچىلەر تاماقتىن كېيىنلا چاڭ - توزان، قان داغلىرى بىلەن بۇلغانغان كىيىم - كېچەكلىرىنى قېقىشتى ۋە يۈز - كۆزلىرىنى يۇيۇش ئۈچۈن كۆل بويىغا مېڭىشتى.

— يۈر ۋارىسجان، كۆل بويىغا، — دېدى باتۇر-غازى، — ئاشنىلىرىڭ بەرگەن ياغلىقلار بولسا، ئېلىۋال، پۇرايمىز، — ئىككىسى تۆۋەنگە ئۆز گەۋدىلىرىنىڭ سالمىقى

بىلەن يۇگۈرۈپ دىگۇدەك چۇشۇپ كەتتى . ۋارىسجاننىڭ مەيدا-
سىدىكى «پىدائىي» لىق ، باتىرغازىنىڭ «باتۇرلۇق» ، «پىدا-
ئىي» لىق مېداللىرى پۇلاڭلاپ جىرىڭلايتتى ، بىردەمدىلا كۆل
بويىنى جەڭچىلەرنىڭ ۋاڭ - چۇڭلىرى قاپلاپ كەتتى - دە ،
كۆل ياقىسىغا قونغان ياۋا ئۆردەكلەر پۇرۇلداپ قاياقلارغىدۇ
ئۇچۇپ كېتىشتى .
كەچ كىرىپ ئەتراپنى نەم هاۋا قاپلىغان چاغدا ، نىزامىدىن
باتاليون كوماندىرلىرىنى باشلاپ ياغاچ ئۆيدىن چىقىپ كەلدى .
دىلى قاتتىق بۇ پولك كوماندىرىنىڭ كېلىشكەن قامەتلىك گەۋدى-
سى ، سۇرلۇك چىرايى ، راۋان ۋە ئۆتكۈر سۆزلىرى كىشىدە
ئۇنىڭغا ئوق تەگمەيدىغاندەك غەلىتىلا بىر تۇيغۇنى پەيدا قىلاتتى .
بۇنى دەلىللىگەندەك كۆكسىدىكى «باتۇرلۇق» ، «ساداقەت» مې-
داللىرى پارقىراپ تۇراتتى .
ئۇ سالماق قەدەم تاشلاپ ، ئېگىزرەك يەرگە چىقتى - دە ،
شەرق تەرەپنى كۆرسەتتى :
— دۇشمەننىڭ بىرباتاليونى ئەنە شۇ سايرامغا ئۇسۇپ
كىرگەن تاغ ئەتراپىدا ، زەمبىرەكلىرى كۆلنىڭ چېتىدىكى كى-
چىك ئارالغا — بۇتخانىغا ئورۇنلاشتۇرۇلغان . ئۇ يەر ، بۇ
يەردىكىدەك ئورمانلىق ئەمەس ، تاقىر تاغ ، شۇڭا هۇجۇمنى
كېچە سائەت 0 دە باشلايمىز .
ئەنۋەر سورىدى :
— هۇجۇم قايسى يۆنىلىشتە بولىدۇ ؟
— ئالدىرىما ، — دېدى پولكوۋنىك ئۇنىڭغا قاراپ ، —
«خۇدا» سېنى دېدىم ، تېخى «بەردى» سېنى دېمىدىم ، هازىر
سۆزلەيمەن ، — باشقىلار كۇلۇپ كەتتى ، — ئۇ يەرگە هۇجۇم
قىلىش بۇرۇنقىسىدىن پەقەت ۋاقىت جەهەتتىنلا ئوخشىمايدۇ ،
قالغىنى ئوخشاش . ئۇچ باتاليونىمىز تاشيول ياقىسى ، تاغ باغرى
ۋە ئۇستى بىلەن قاپساپ ئۇ يەرگە يېقىنلىشىپ هۇجۇمغا ئۆتى-

دۇ، شەرق تەرەپ دۈشمەننىڭ قېچىشى ئۈچۈن ئوچۇق قالدۇرۇلىدۇ، قېچىپ چىققان دۈشمەننى بىر باتالىيونىمىز لەنسازا ئاغزىدا ئوقۇقا تۇتىدۇ. شۇنىڭ بىلەن دۈشمەننىڭ بىر پولك ئەسكىرىي كۈچى تەلتۆكۈس يوقىتىلغان بولىدۇ ـ دە، ئۇتەيگە توسالغۇسىز يېتىپ بېرىشىمىز مۇمكىن.

كوماندىرلار تارقىلىپ كەتكەندىن كېيىن، نىزامىدىن يەنە شەرق تەرەپكە — بۈگۈن كېچە ھۇجۇم قىلىنىدىغان توچكىغا نەزەر تاشلىدى. زەمبىرەكلەر جايلاشقان كۆل چېتىدىكى ئارالچە ۋە ئۇنىڭ ئەتراپى قارا ـ كۆرە بولۇپ كۆرۈندى. ئارىلىقنى مۆلچەرلەپ، يۈرۈش قىلىش ۋاقتىنى، شۇ يەرنىڭ شارائىتىغا مۇۋاپىق ھەرىكەت تاكتىكىسىنى، روتىلار، ۋزۋودلارنىڭ ئىلگىرىلەش يۆنىلىشىنى ئۇزاق ئويلىدى. ئۇنىڭ ئويلىرى بارغانسېرى بۈگۈنكى ھۇجۇم توچكىسىدىن ھالقىپ بارماقتا ئىدى: «يۈرۈشكە ئاتلاندۇق، يۈرۈشىمىزنىڭ جەڭگىۋارلىقىنى بىرىنچى غەلىبىمىز دەلىللىدى. سەپىرىمىز ئۇزۇن، شىمالىي فرونتتا بولامدۇق، ئوتتۇرا يۆنىلىشتە بولامدۇق، بۇنى ھازىر بىرنېمە دەپ بولمايدۇ، تارىخنىڭ يۈكلىگەن ۋەزىپىسى، خەلقنىڭ ئەسىرلىك ئارزۇسى بىزنىڭ ھەرىكىتىمىز — ئۇرۇشىمىزدا تولۇق ئادا قىلىنسا، يۈرۈشىمىز توختىشى مۇمكىن، يۈرۈشنىڭ جەڭگىۋار يۈرۈش بولۇشىغا كېپىللىك قىلغىلى بولامدۇ؟ ئۇرۇشىمىزنىڭ ھەممىسى كۆڭۈلدىكىدەك بولىۋەرمەيدۇ، غەلىبىلىك ئۇرۇشلارمۇ، مەغلۇبىيەتلىك ئۇرۇشلارمۇ بولىدۇ؛ لېكىن ئاخىرقى نۆۋەتتە كىمنىڭ يېڭىشى ھەممىنى ھەل قىلىدۇ، يۈرۈشىمىزنىڭ جەڭگىۋارلىقى ياكى جەڭگىۋار ئەمەسلىكى شۇ چاغدا بەلگىلىنىدۇ. ئەمما، يۈرۈشىمىزنىڭ جەڭگىۋار يۈرۈش بولۇپ، تارىختا قېلىشىنى ئىستەيمىز، بۇ يولدا جان پىدا قىلدىمىز. كىشى ئاخىر ئۆلىدۇ، مۇشۇنداق ئۇلۇغ نىيەت يولىدا

ئۆلسەك نېمە ئارمان ؟ !... سېپىمىزگە ئۇيۇشقانلارنىڭ بەزىلىرى بىرنەچچىدىن بالىلىرىنى تاشلاپ، بەزىلىرى يالغۇز ئوغۇل بول-سىمۇ ئانىلىرىنىڭ كۆز يېشىغا قارىماي، بەزىلىرى مۇھەب-بەتلىك يارى ـ جانانلىرىدىن قىيىپ، مۇشۇ يەرگىچە يۈرۈش قىلىپ كەلدى. يەنە يۈرۈش قىلىدۇ، بۇنى چۈشىنىش كېرەك، چوڭقۇر ئويلاش كېرەك، مىلتىقنى قانداق ئېتىشنى، قانداق يوشۇرۇشنى، قانداق يۈگۈرۈشنى، قانداق يېتىشنى، ھۇجۇم-نى، مۇداپىئەنى، قىسقىسى توغرا يۆنىلىشنى كۆرسىتىپ بې-رىش كېرەك. بىر جەڭچى خاتا يۆنىلىشتە ھەرىكەت قىلسا، ئۆزى تۈگەيدۇ. مەن يۆنىلىشنى خاتا كۆرسەتسەم پولك تۈگەي-دۇ، بۇنى ھېسابقا ئالمىسام بولامدۇ، جەڭچىلەر مىسالى بىر قورۇنى چۈشەنسە، مەن بىر مەھەللىنى چۈشىنىشىم كې-رەك !...» ئۇنىڭ چىرايى بارغانسېرى جىددىيلىشىپ، قويۇق قاشلىرى تىك ـ تىك بولۇپ، كۆزلىرىنىڭ ئەتراپىدا ئۇششاق قورۇقلار كۆپەيمەكتە ئىدى. شۇ ھالدا ئۇ خېلى تۇردى ـ دە، ئاندىن كۆزىنى جەنۇبتىكى ئاقۋاش تاغلارغا، غەربتىكى قارىغاي-لىق قاپتاللارغا تىكتى. شۇ چاغدىلا ئۇ يېنىك نەپەس ئېلىشقا باشلىدى. چىرايىمۇ ئاستا ـ ئاستا ئېچىلدى.

ئەنە، ياغاچ ئۆينىڭ كەينىدە، يانتۇلۇقتىكى چىملىق ئۈس-تىدە ئۈچ جەڭچى يانپاشلاپ، قىزىق پاراڭغا چۈشكەن، ئاق سېرىق يۈزلۈك، كۆزى قارا، قىسقا بۇرۇت قويغان، يىگىرمە ئىككى ـ يىگىرمە ئۈچ ياشلار چامىسىدىكى ئابدۇۋەلى ئىسىملىك يىگىت ئاپتوماتىنى يېنىغا قويۇپ، يېنىدىن تاماكا خالتىسىنى ئالدى. خالتا ناھايىتى چىرايلىق گۈللەپ كەشتىلەنگەنىدى.

— پاھ... بەرگەن تاماكا خالتىسى مۇشۇكەن ـ دە، — دېدى جامالىدىن كۈلۈمسىرەپ.

— شۇ، — دېدى ئابدۇۋەلى ئۇلۇغ ـ كىچىك تىنىپ. ئۇلار تاماكا يۆگەشتى ۋە تاماكا خالتىسىنى قولدىن ـ قولغا

ئېلىپ كۆرۈشتى.
ئاراش تۇتاشتۇرغان تاماكىسىنى قاتتىق شوراپ، ئېغىز - بۇرنىدىن قويۇق ئىس چىقىرىپ:
— قېنى ئابدۇۋەلى، سىرلىرىڭنى تولۇق ئاڭلايلى، بۇ يالدامىنىڭ تارىخىنى بىزمۇ ئۇقۇپ قالايلى، ئۆلۈپ كەتسەك، ئارماندا قالمايلى، سۆزلىگىنە، — دېدى.
— قويۇڭلار بۇ ئۇزۇن گەپ ... ھېلى تۈگمەيدۇ، ئۇرۇش ۋاقتىدا ...
جامالىدىن دەۋەت قىلدى:
— ئۇرۇشمۇ ئۆز يولى بىلەن بولىۋېرىدۇ، سېنىڭ ھېكايەڭنىمۇ ئاڭلاۋېرىمىز.
— ھەربىر ئۇرۇش ئارىلىقى — ھېكايەڭنى سۆزلەش مەزگىلى بولىدۇ، قېنى، باشلا، — ئاراشمۇ، جامالىدىنمۇ قىستاپ تۇرۇۋالدى.
ئابدۇۋەلى ئاخىر كۆندى - دە، ھەرقاچان ئەسلىسە ھەم لەززەتلىنىدىغان، ھەم ئازابلىنىدىغان ھېكايىسىنى زوق بىلەن سۆزلەشكە كىرىشتى:
«مەن 1943 - يىلى ئىلى مىللەتلەر گىمنازىيىسىنى تۈگىتىپ سامسىيۇزى[1] گە ئوقۇتقۇچىلىققا چىقتىم.
بۇ يەردە ئالتە سىنىپلىق بىر مەكتەپ بار ئىكەن، بالا تەربىيىلەش ئۇنىڭ قەدرىگە يەتكەن كىشى ئۈچۈن ناھايىتى كۆڭۈللۈك ئىش. مەن ئاۋات شەھەردە چوڭ بولغان، ئوقۇغان بولساممۇ، بالا ئوقۇتۇۋاتقانلىقىم ئۈچۈن، شېغىللىق، كۆرۈمسىز بۇ يېزىغا مېھرىم چۈشۈپ قالدى. ئەتىگەندىن تارتىپ كېچە بىر ۋاقىتلارغىچە ئوقۇتۇشتىن باش كۆتۈرەلمەيتتىم. كۈندۈزى بالىلارنى ئوقۇتسام، كېچىسى ياشلارنىڭ، ئوتتۇرا ياشلىقلارنىڭ

[1] سامسىيۇزى — يېزا ئىسمى.

此为试读,需要完整PDF请访问: www.ertongbook.com